

DE LEARNING CORRESPONDENT

»» *De nieuwste leertrends
met een kritische blik.*

Door: Wilfred Rubens

Inleiding

De Learning Correspondent belicht in elke editie een specifiek thema op het gebied van didactiek en online en blended learning.

De inhoud is gebaseerd op (praktijk)onderzoek. We presenteren achtergronden bij het thema en we bieden handreikingen voor de toepassing van de inhoud in de praktijk. Het thema wordt afgesloten met bronnen waarop we ons baseren en waar jullie meer informatie kunnen vinden.

Het dertiende thema is:

Mastodon. Een nieuwe impuls voor leren via sociale media.

Dit thema heeft een nauwe relatie met 'learning by doing' en 'learning together' die binnen de komende editie van de Next Learning centraal staan. Zie: <https://nextlearning.nl/>

We wensen jullie weer veel inspiratie en leesplezier toe.

Wilfred Rubens (auteur)
Sam van der Schans (SBO)
Ank Dierkx (SBO)

Mastodon. Een nieuwe impuls voor leren via sociale media

Rond 2005 kwamen sociale media op: online platformen waar gebruikers zelf inhoud ontwikkelen en delen, en daarover met anderen interacteren. Meestal is geen sprake van een redactie, al kan de inhoud wel worden gemodereerd als deze als 'ongepast' wordt beschouwd. Sociale media werden ook populair onder professionals op het gebied van leren, opleiden en onderwijs die voorstander zijn van een actieve rol van lerenden binnen het leerproces of van pleitbezorgers van zelfgeorganiseerd, informeel, leren en van leren in netwerken (Rubens, 2013).

Het enthousiasme om sociale media voor leren, op leiden en onderwijs te gebruiken is in de loop der jaren verminderd. Dat heeft te maken met de manier waarop bedrijven als Facebook omgaan met data van gebruikers, met het commerciële karakter, met het verspreiden van nepnieuws, met het beïnvloeden van democratische verkiezingen, met het niet-transparante gebruik van algoritmes die beïnvloeden wat je krijgt te zien, en met de vaak giftige sfeer op platforms als Twitter.

De laatste tijd is een nieuw sociaal medium in opkomst dat de potentie heeft om zelfgeorganiseerd leren in netwerken een impuls te geven: Mastodon. In deze editie van de Learning Correspondent licht ik toe wat Mastodon is, hoe Mastodon werkt, waarin Mastodon zich onderscheidt van andere sociale media en hoe je Mastodon kunt gebruiken voor leren.

Wat is Mastodon?

Mastodon is ontstaan in 2016, als open source initiatief van de Duitse softwareontwikkelaar Eugen Rochko. Je kunt binnen dit medium berichten van maximaal 500 tekens maken en daar bijvoorbeeld een video, geluidsbestand, afbeelding, link of peiling aan toevoegen. Anderen kunnen op jouw berichten reageren.

De software is geen eigendom van een bedrijf, maar wordt doorontwikkeld door een gemeenschap van gebruikers. Mastodon staat niet geïnstalleerd op één server, maar maakt gebruik van een decentraal netwerk van instanties. Je kunt je dus registreren bij één instantie (bijvoorbeeld bij mastodon.nl of mastodon.education) en toch communiceren met deelnemers van een andere instantie. Vergelijk het met mobiele telefonie. We gebruiken een andere provider, maar kunnen elkaar toch telefonisch bereiken (als we over elkaars nummer beschikken).

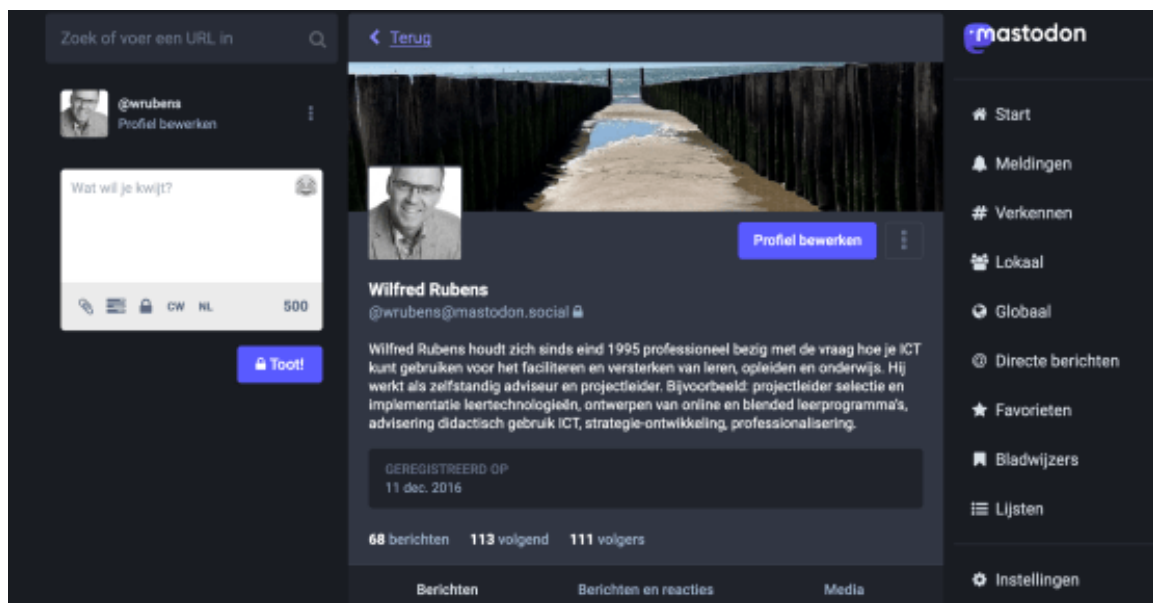
De populariteit van Mastodon is sterk toegenomen sinds Elon Musk Twitter heeft genomen. Musk wil racisten en haatzaaiers onder het mom van vrijheid van meningsuiting alle ruimte geven op dit medium. Veel gebruikers passen daarvoor en vrezen een verdere giftige sfeer. Ook bekritisieren gebruikers de grote machtspositie die de onberekenbare tech-miljardair heeft door een medium te kopen dat een belangrijke functie heeft in het publieke debat. Mastodon kent sinds eind oktober 2022 veel nieuwe gebruikers, maar ook gebruikers die hun sluimerende account nieuw leven in blazen.

Hoe werkt Mastodon?

Je begint dus met het nemen van een account bij een instantie. Dat kan een algemene instantie zijn, maar ook een instantie die betrekking heeft op één van je interesses. Via <https://instances.social/> kun je instanties zoeken. Ik heb bijvoorbeeld een account bij de algemene instantie Mastodon.social en bij Mastodon.education. Het eerste account gebruik ik om een diverse groep mensen te volgen. Dat is mijn hoofdaccount. Het tweede account gebruik ik vooral om berichten binnen de lokale instantie te lezen. In dit geval over 'education'. Via een app als 'Metatext' kun je gemakkelijk wisselen tussen meerdere accounts.

Als je dan inlogt bij Mastodon, dan zie bijvoorbeeld:

Het artikel gaat op de volgende pagina verder.

Links kun je berichten, 'toots', van maximaal 500 tekens maken en daar bijvoorbeeld een bijlage of peiling aan toevoegen. Je bepaalt ook wie jouw bericht kan zien (via het 'slotje'). Verder kun je trefwoorden, 'tags' toevoegen. Je kunt berichten op trefwoord zoeken (bijvoorbeeld door bij 'Zoek...' #blendedlearning in te vullen).

Via 'Start', rechts, zie je de berichten van degenen die jij volgt. Als jij wordt vermeld in een bericht, dan zie je dat bij Meldingen terug. Je kunt daarnaast bij #Verkennen onder meer zien wat populaire berichten zijn of populaire trefwoorden. Via 'Lokaal' zie je alle berichten die binnen de specifieke instantie worden gepubliceerd. Dat maakt het ook interessant om een account te nemen op meerdere servers. Via 'Globaal' zie je alle openbare berichten die via Mastodon-instanties, die met elkaar verbonden zijn, worden gepubliceerd.

Je krijgt de berichten in chronologische volgorde te zien. Je kunt op berichten van anderen reageren, deze als favoriet bestempelen, ze 'bookmarken' en doorsturen naar jouw volgers ('boosten').

Waarin onderscheidt Mastodon zich van andere sociale media?

Mastodon is in handen van een community, en niet eigendom van 'big tech'-bedrijf of van één tech-miljardair. Er zijn tal van instanties met eigen moderatoren en mogelijk ook met eigen regels. Je bent niet afhankelijk van één initiatiefnemer, al zul je moeten verhuizen als een Mastodon-instantie verdwijnt. Dankzij standaarden gaat dat echter gemakkelijk. Dankzij deze opzet ben je ook minder afhankelijk van keuzes die gemaakt worden om bijvoorbeeld een 'wit voetje' te halen bij potentiële adverteerders. Er is sprake van openheid en transparantie.

Verder zijn de privacy opties goed. Het gebruik van vele servers maakt het voor 'internet-trollen' moeilijker om de sfeer te verpesten.

Mastodon maakt geen gebruik van advertenties of algoritmes die beïnvloeden wat jij te zien krijgt. Het ontbreken van algoritmes is een groot verschil in vergelijking met andere sociale media. Sociale media als Facebook gebruiken algoritmes die beïnvloeden welke berichten jij te zien krijgt. Deze bedrijven zijn niet transparant over hoe deze algoritmes werken. Wat we wel weten is dat berichten die veel 'reuring' veroorzaken vaak eerder gepresenteerd worden. Dit stimuleert echter juist de negatieve sfeer op een medium zoals Twitter.

Het artikel gaat op de volgende pagina verder.

Mastodon heeft geen mogelijkheid om op vrije tekst te zoeken. Dat lijkt nadelig, maar is een bewuste keuze. Het indexeren van woorden in berichten verlaagt namelijk de drempel voor spammers en andere misbruikers om doelwitten te vinden (Davenport, 2022). Dit kan dus leiden tot een negatieve sociale dynamiek. Bij Mastodon kun je dus alleen zoeken naar personen of naar trefwoorden waarmee berichten zijn verrijkt.

Je kunt berichten van anderen tot favoriet bestempelen. De statistieken van een bericht zijn echter zichtbaar als je erop klikt. Daardoor letten gebruikers minder snel op populaire berichten, die dankzij deze aandacht nog populairder worden (los van de inhoud). Daarnaast kun je berichten van anderen alleen in zijn geheel doorsturen, en bijvoorbeeld geen commentaar eraan toevoegen. Het toevoegen van commentaar blijkt volgens Davenport (2022) ook vooral gebruikt te worden door mensen die olie op het vuur willen gooien:

It's common for people on Twitter to share toxic content with a quote tweet that insults the tweet or its sender, to the point where "they're roasting/beating you in the QTs [quote tweets]" became a mem.e

Volgens de hoofdontwikkelaar van Mastodon word je verleid om te citeren, in plaats van te antwoorden. Je converseert daardoor niet met degene die het bericht plaatst, maar je roept naar jouw volgers.

Mastodon's inhoudswaarschuwing/spoilerfunctie zorgt tenslotte ook voor een betere gebruikservaring. Je kunt hiermee waarschuwingsteksten toevoegen aan berichten en daarmee inhoud verbergen die veel mensen misschien niet willen zien omdat deze inhoud hen niet interesseert. Je moet dan eerst klikken op 'Meer tonen' om het volledige bericht te zien. De waarschuwing 'pol' heeft dan bijvoorbeeld betrekking op 'politiek'.

Hoe kun je Mastodon gebruiken voor leren?

Technologieën die je kunt gebruiken voor leren beschikken over eigenschappen die de betreffende technologie meer of minder geschikt maken voor leren.

De vijfhonderd tekens vergemakkelijken bijvoorbeeld het schrijven van meer genuanceerde bijdragen dan de 240 tekens van Twitter. De verschillende hierboven beschreven kenmerken remmen negatief gedrag af en leiden ertoe dat je kritischer nadenkt over berichten die je wilt delen. Het tempo ligt wellicht lager dan op Twitter, maar dat bevordert eerder reflectie. Dit komt de kwaliteit van conversaties m.i. ten goede. Dat is belangrijk bij leren.

Je kunt binnen Mastodon, vergelijkbaar als bij andere sociale media, een netwerk creëren van volgers die zich bezighouden met leren, opleiden en onderwijs. Daarnaast kun je berichten, bijvoorbeeld over 'corporate learning', selecteren op trefwoord. De berichten en de bijbehorende bronnen zetten je aan het denken, en dankzij zinvolle interacties kun je tot nieuwe inzichten komen. Mastodon faciliteert daarmee informeel leren in netwerken (op basis van een gemeenschappelijke interesse, via coöperatie, weinig gestructureerd; Rubens, 2013). Op het moment van schrijven mis ik helaas bekende 'L&D'-ers die bijvoorbeeld wel op Twitter te vinden zijn. Maar Mastodon heeft de potentie als faciliteit om zelfgeorganiseerd, informeel, leren waar te maken, die we meer dan vijftien jaar geleden zagen in sociale media als Twitter.

Gezien het decentrale en open karakter is Mastodon niet echt geschikt om binnen formele leersituaties in te zetten. Ook omdat je dan een verwerkersovereenkomst moet afsluiten met de initiatiefnemer van de betreffende instantie.

Tips

- Hoe begin je op Mastodon?: <https://diggingthedigital.com/mastodon/>
- Welke Twittersaars hebben een account op Mastodon: <https://fedifinder.glitch.me/>
- 10 quick Mastodon tips: <https://axbom.com/mastodon-tips/>
- Fedi.tips: <https://fedi.tips/>

Gebruikte bronnen en meer weten?

Bekkema, S. (2022). Wat is Mastodon en waarom stappen twitteraars massaal over? <https://www.frankwatching.com/archive/2022/11/01/wat-is-mastodon-overstappen-twitter/>

Clemens, J. (2022). Mastodon. Nieuwe hoop, een zestiger-jarengoel/ Like in the 60s. <https://www.jeroenclemens.nl/mastodon-nieuwe-hoop-een-heerlijk-zestiger-jarengoel-like-in-the-60s/>

Davenport, C. (2022). Mastodon Is Taking Off: Why It's My Favorite Social Media Network. <https://www.howtogeek.com/846381/mastodon-is-taking-off-why-its-my-favorite-social-media-network/>

Guhlin, M. (2022). Making the Move: Shift from Twitter to the Fediverse (Updated 11/7/22) <https://www.mguhlin.org/2022/10/making-move-shift-from-twitter-to.html>

Rubens, W. (2013). E-learning. Trends en ontwikkelingen. Middelbeers: Innodoks Uitgeverij

Rubens, W. (2022). Dit is het moment om over te stappen van Twitter naar Mastodon. <https://www.te-learning.nl/blog/dit-is-het-moment-om-over-te-stappen-van-twitter-naar-mastodon/>

De Waag (2022). Twitter en Elon Musk. Wat nu? <https://waag.org/nl/article/twitter-en-elon-musk-wat-nu/>